

4 Programma Ondernemend Zeeland

Inleiding en ontwikkelingen

Zeeland scoort op dit moment goed op macro-economische parameters. Hiermee bedoelen we bruto regionaal product, werkloosheidscijfer, inkomen per hoofd van de bevolking en toegevoegde waarde. Tegelijkertijd staat de Zeeuwse economie voor grote uitdagingen, zoals door de erg krappe arbeidsmarkt, de gevolgen van de coronacrisis en de transitie naar een klimaatneutrale economie.

Onze aanpak richt zich daarom op:

Europa, Rijk en Regio

Om innovatie te stimuleren is een breed instrumentarium nodig aan subsidies (Europees, nationaal en provinciaal) en revoluerende financiering. Via Impuls Zeeland helpen we startende en innoverende bedrijven in verschillende sectoren. We werken samen met de sector en kennisinstellingen aan de Foodagenda en de Visserij-agenda om het ondernemerschap op het gebied van landbouw en visserij te versterken en te ondersteunen met actieve lobby bij Rijk en Europa. Tenslotte gebruiken we ons partnerschap bij verschillende Europese subsidieprogramma's (OP zuid, POP 3, en diverse Interreg-programma's) en het Rijk (Regio Deals) om innovatieve projecten in Zeeland te realiseren.

Vestigingsklimaat, talent en kennis

Een gezonde economie heeft een passende onderwijs-, kennis-, en onderzoekinfrastructuur, en de beschikbaarheid van goed personeel en goede ondernemers. We geven daarom uitvoering aan het programma Campus Zeeland, en werken aan het oprichten van een Delta Kenniscentrum. Bij Zeeuwse bedrijven is de komende jaren behoefte aan duizenden arbeidskrachten. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt vraagt het flinke inspanningen om daarin te voorzien. Hierbij zal niet alleen het arbeidspotentieel binnen Zeeland beter benut moeten worden, maar zal ook een flinke inspanning geleverd moeten worden om mensen van buiten Zeeland aan te trekken. De actuele maatschappelijke opgave is het herpositioneren van het Zeeuwse imago zodat mensen Zeeland meer en eerder gaan overwegen als plek om te leven, te werken en te studeren.

Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht

Zeeland heeft een goed klimaat voor ondernemers die met vindingrijkheid en durf innovaties omzetten in concrete producten of diensten. Tegelijk blijkt ook dat investeringen in innovatie en R&D achterblijven bij de rest van Nederland. De innovatiekracht van bedrijven is belangrijk voor de concurrentiekracht van Zeeland. De innovatiekracht van Zeeland moet verder versterkt worden. Belangrijk omdat we op deze wijze de innovatiekracht van de Zeeuwse topsectoren ook gebruiken om grote maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Zo sluiten we aan bij het (missiegedreven) Rijksbeleid.

Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie

Het verduurzamen van de industrie, maar ook het pakken van kansen dmv vernieuwing en verduurzaming in bijvoorbeeld de logistiek, de landbouw en de recreatieve sector, is van groot belang voor het economisch perspectief van Zeeland op de (middel)lange termijn. Via het begrotingshoofdstuk Energie en Klimaat wordt hier invulling aan gegeven. Het ontwikkelen van een circulaire en biobased economie vindt u wel in dit begrotingshoofdstuk terug. Het gaat om het sluiten van kringlopen, bij voorkeur op regionale schaal, in combinatie met het waarde-behoud van materialen en het stimuleren van circulariteit in de ketens.

Speerpunten

Het versterken van de regionale economie doen we door in te zetten op:

Europa, Rijk en Regio:

- Uitvoering te geven aan de calls van de Europese programma's OP Zuid, POP 3, Interreg Vlaanderen-Nederland en Twee Zeeën en Interreg B en C: maximaal benutten voor Zeeland.
- Voorbereiding en inzet Zeeland voor Toekomstig Cohesiebeleid na 2020 (samenwerking in Zuid-verband, IPO, met Vlaanderen).
- Verschillende organisaties te ondersteunen die onderdeel uitmaken van de economische basisinfrastructuur. Bijvoorbeeld NV Economische Impuls Zeeland, EN-Zuid, het Roosevelt Institute for American Studies, Dockwize en Economic Board Zeeland.

Vestigingsklimaat, talent en kennis:

- Het versterken van het imago van Zeeland als regio om te leven en te werken en het behouden van het sterke imago als toeristische bestemming.
- Samen met publieke en private partners (ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden) te zorgen dat de arbeidsmarkt voldoende goed gekwalificeerde arbeidskrachten biedt. Zo kunnen we voldoen aan de vraag van de Zeeuwse werkgevers.
- Het fasegewijs realiseren van de Bèta Campus Zeeland rondom de thema's water, energie en voedsel.
- De Onderwijs- en kennisinfrastructuur op het gewenste niveau te houden.

Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht:

- Het verstevigen en uitbouwen van het regionale innovatie-ecosysteem en uitvoering te geven aan het Investeringsfonds Zeeland BV.
- Het realiseren en versterken van Kennis- en Innovatienetwerken binnen iedere Zeeuwse economische sector.
- De concurrentiepositie te verbeteren en werkgelegenheid te behouden.
- Door in te zetten op innovatie in brede zin, in de foodsector, kennisontwikkeling, samenwerkingsverbanden en gerichte lobby.

Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie:

- Verduurzaming industrie (zie hoofdstuk Energie en Klimaat)
- Transitie naar circulaire en biobased economie door het sluiten van kringlopen en het benutten van groene grondstoffen.

Reguliere taken

De Provincie zet zich in voor een sterke regionale economie en duurzame economische groei. Om dit te bereiken werkt de Provincie aan het vestigingsklimaat voor bedrijven en werknemers. Een sterke regionale economie kan niet zonder kennis en innovatie. De Provincie zorgt daarom voor goede randvoorwaarden en samenwerking met onderwijs- en onderzoeksinstituten.

Beleidskader

- [Economische Agenda \(2017-2021\)](#)
- [MKB Samenwerkingsagenda en MKB Actieplan \(Rijk-Provincies\)](#)
- [Implementatieagenda Smart Industries \(Rijk\)](#)
- [IBP programma \(Rijk, Provincies, gemeenten\)](#)
- [RIS 2021 - 2027 \(Regionale Innovatie Strategie\)](#)
- [Campus Zeeland](#)

Regio Deal Zeeland: Zeeland in stroomversnelling 2.0

Investeren in een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat

Op 6 juli 2018 heeft de Provincie Zeeland en het Rijk de Regio Deal Zeeland ondertekend. Hiermee stelt het Rijk € 35 miljoen beschikbaar voor het verbeteren van het Zeeuws Leef- en vestigingsklimaat. Het investeringsprogramma bouwt voort op het advies van de commissie Structuurversterking en werkgelegenheid (Balkenende) en het Investeringsprogramma ZiS 1.0. Dit bestaat uit dertien projecten, onderverdeeld naar de 'pijlers' Kennis en innovatie, Leefbaarheid en Voorzieningen bedrijven. Een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat is de basis voor de economie in Zeeland. Het draagt direct bij aan het maatschappelijk effect dat we met het programma Ondernemend Zeeland beogen.

In maart 2021 verscheen de mid-term review over de voortgang van de Regio Deal Zeeland. Hieruit blijkt dat een groot aantal projecten zich in de afrondende fase bevindt. Voor een aantal projecten is

de uitvoeringstermijn van de Regio Deal verlengd met een jaar. Dit gaat primair om de projecten aanjaaggelden, kwaliteitsimpuls wonen en leefbaarheid, Smart mobility Zeeland, Aanvalsplan Arbeidsmarktregio, kwaliteitsimpuls bedrijventerreinen en Central Gate. In 2022 zetten we vol in om ook hier de afgesproken resultaten in de Regio Deal te behalen.

Maatschappelijk effect

De Provincie Zeeland zet in op versterking van de Zeeuwse economie. Concreet betekent dit:

- Het versterken van de innovatiekracht van het Zeeuwse bedrijfsleven.
- Het verhogen van het Bruto Regionaal Product.
- Voldoende werkgelegenheid én voldoende arbeidsaanbod op alle niveaus (van laaggeschoold tot wetenschappelijk).
- Groei van de regionale innovatiekracht met focus op de Zeeuwse economische sectoren.
- Een sterk imago van Zeeland dat ervoor zorgt dat mensen hier graag komen leven, cultuur beleven, werken en ondernemen en hun vrije tijd in Zeeland willen doorbrengen.
- Inzet op postcorona maatregelen om negatieve effecten voor MKB te beperken.

Doelstelling

Concurrentiepositie logistiek

Zonder logistiek staat alles stil is een veel gebruikt motto. De logistieke sector bevindt zich in een groot veranderingsproces, door de energietransitie, digitalisering, robotisering, datamanagement enz. Het is voor Zeeuwse bedrijfsleven een enorme opgave die ontwikkelingen allemaal in hun bedrijfsvoering te implementeren. Het bedrijfsleven moet wel meegaan in deze ontwikkelingen om hun marktpositie minimaal te behouden.

Acties

Realiseren van het Fiedlab Wind op Zee (Zephyros) in Zeeland

De netwerken KIC|MPI (procesindustrie) en Zephyros (Wind op Zee) zijn twee belangrijke samenwerkingsverbanden die de innovatiekracht binnen Zeeland versterken. In 2021 heeft het Fiellab Zephyros ruimte gehuurd in het innovatie, test en ontwikkelruimte "De Kaap" gehuurd. Inmiddels zijn er al meerdere bedrijven geïnteresseerd om gebruik te maken van de faciliteit van de Kaap. De vestiging van het Fieldlab Zephyros (maintenance wind op zee) krijgt verder vorm. Daarnaast versterken we de samenwerking met het onderwijs.

Stimuleren samenwerking en innovatie in de logistiek, o.a. via Zeeland Connect

De K&I netwerken spelen een belangrijke rol bij het ondersteunen van de Zeeuwse bedrijven. De Zeeuwse MKB-bedrijven in de logistieke en de maintenance sector hebben onvoldoende capaciteit en financiële middelen om op de grote innovatieve ontwikkelingen die nu aan de gang zijn in te spelen. De netwerken hebben een meerjarenprogramma opgesteld en maken jaarlijks en activiteiten plan. Door bundeling van de krachten (triple Helix) in de regio wordt de slagkracht groter. De afgelopen jaren hebben de K&I-netwerken hun toegevoegde waarde bewezen. Diverse innovatie Europese projecten (Smart tooling, Autonoom transport Zeeland, Zero Emissie Transport) zijn uitgevoerd of zijn nu onderhanden. Dit beleid is succesvol en wordt gecontinueerd.

De Provincie financiert voor een deel de organisatiekosten van de netwerken. De Provincie controleert de voortgang door actief deel te nemen aan overleggen en jaarlijks vindt controle plaats bij de verantwoording van het K&I-netwerken.

Uitvoeren visie Logistiek i.s.m. Zeeland Connect en uitvoeren van de roadmap met 3 innovatielijnen, waaronder autonoom transport (varen en rijden) en verduurzamen Sector Transport en Logistiek (terminalfaciliteiten en laadinfra)

De K&I netwerken spelen een belangrijke rol in het meenemen van het bedrijfsleven in de veranderingsopgave in de logistieke sector.

Zeeland Connect is een belangrijk logistiek netwerk en heeft vier innovatieprogramma's in uitvoering:

- Verbindingen en netwerken
- Energietransitie
- Digitalisering & Robotisering
- Autonomo rijden.

In 2022 komen de vier actieplannen in uitvoering. De Provincie neemt desgewenst deel aan deze plannen en toetst of deze voldoen aan de Provinciale – en landelijke beleidsprogramma's

De energietransitie is een ingrijpend proces. Integrale samenwerking tussen beleidsvelden biedt voordelen.

De energietransitie in de logistieke sector kent nog vele onzekerheden, zoals hoe groot wordt het aandeel elektrische voer- en vaartuigen. Hoe verloopt de als gevolg daarvan de vraag naar elektriciteit en wat is de impact op het elektriciteitsnet. De kennis van deze ontwikkeling is bij veel betrokkenen onvoldoende en de logistieke sector wacht door de onzekerheid nog af. Echter is die tijd er niet. De provincie vervult een coördinerende rol in deze transitiefase. Voor een groot deel is de strategie vastgelegd in de RES. De activiteiten van de Provincie in 2022 zullen bestaan uit:

- Uitrol bedrijventerreinaanpak logistiek;
- Het bundelen van uitvoeringskracht met betrekking tot onderzoek (trends van het energiegebruik en de effecten daarvan), implementatie en kennisoverdracht;
- In afstemming met landelijke partners een implementatie strategie ontwikkelen voor laad- en vulinfrastructuur voor weg en water;
- Maatwerkoplossingen bedenken voor specifieke locaties (Central Gate) bedrijven in de periferie;
- In samenwerking met onze collega's van Energietransitie (RAL) en Ruimtelijke Ordening (herstructurering bedrijven terreinen) en marktpartijen wordt in 2022 gewerkt om projecten meer af te stemmen en synergie voordelen te behalen. Het doel van deze samenwerking is om de logistieke sector optimaal te begeleiden bij de energietransitie en de maatschappelijke kosten van de energietransitie zoveel mogelijk te beperken en de economische ontwikkeling positief te beïnvloeden;
- In samenwerking met partners Europese en landelijke subsidies verweren.

Vertalen actieprogramma 2020 -2023 van de Topsector logistiek naar regionaal actieprogramma en uitvoering van de goederen vervoeragenda van het Ministerie van I&W, benutten "Haagse en Europese" Middelen.

In 2022 is het beleid erop gericht dat de Zeeuwse ondernemers en innovators optimaal gebruik kunnen maken van de "Haagse en Europese" middelen. Ondersteuning van netwerken, bedrijven en innovators om gebruik van de middelen te maken is een speerpunt.

Inspelen op technologische & maatschappelijke veranderingen door het stimuleren van samenwerking tussen sectoren, regio's en overheden. Met als doel de innovatie te stimuleren en "grote" projecten door de Zeeuwse regio te ontwikkelen & uit te voeren

De Provincie subsidieert een deel van de organisatiekosten van netwerken, met als doel de binding is de sectoren te stimuleren en samenwerking met deze sectoren te borgen. Daarnaast informeert de Provincie de bedrijven over subsidiabele mogelijkheden die door zowel landelijke als Europese overheden beschikbaar worden gesteld. De Provincie neemt deel aan diverse landelijke innovatie overleggen. Het doel is om de verkregen kennis uit deze overleggen met onze regionale partners te delen. In samenwerking met het KIC|MPI zal verder gewerkt worden aan de robotisering en digitalisering van de proces industrie. In 2022 zullen ook weer initiatieven worden genomen om de toepassingsmogelijkheden van circulaire economie in de procesindustrie te implementeren. In 2022 zal de samenwerking tussen het KIC|MPI en Zephyros verder worden vormgegeven met als doel de innovatiekracht te versterken.

Doelstelling

Arbeidsmarkt

De Zeeuwse arbeidsmarkt is duurzamer en gezonder geworden. Er is een betere aansluiting tussen aanbod van arbeidskrachten en vraag daarnaar van Zeeuwse werkgevers.

Hiervoor scherpen we het Aanvalsplan Arbeidsmarkt verder aan en voeren we deze in samenwerking met de triple-helix-partijen uit.

Acties

Aantrekken, scholen en trainen van kandidaten voor Zeeuwse sectoren (Techniekpact, Hospitalitypact, Zorgpact, Onderwijspact)

Komen tot een soepele grensoverschrijdende arbeidsmarkt Zeeland – Vlaanderen

Ontwikkelen en verbeteren van de methodiek en instrumentarium dienstverlening aan onderbenut arbeidspotentieel

Ontwikkelen tool: werving, selectie en plaatsing op basis van competenties

Ontwikkelen van een gestructureerde aanpak gericht op het binden van jongeren aan de Zeeuwse arbeidsmarkt

Opzetten van een warme ontvangst van arbeidsmigranten (uit binnen- en buitenland) (Expats Center, Zeeland Commissionair)

Opzetten van toolbox voor werkgevers

Doelstelling

Concurrentiepositie Food

a. Eind 2022 is de concurrentiepositie in de aquacultuursector versterkt.

b. Eind 2022 is de werkgelegenheid in de visserij en aquacultuursector minimaal op hetzelfde niveau.

*acties met betrekking tot 'landbouw' staan in het programma natuur en platteland.

Acties

Versterken van de Zeeuwse economische clusters agrofood en aquacultuur door middel van haalbaarheidsonderzoeken en demonstraties vanuit de provinciale innovatieregeling Zeeland in Stroomversnelling;

De regeling ZIS richt zich op de voorkant van de keten. Het onderzoeken van de haalbaarheid en demonstratie van nieuwe initiatieven vormen speerpunten hierbinnen.

Wij ondersteunen de netwerkorganisaties Zeker Zeeuws en Food Delta Zeeland in hun werkzaamheden de Zeeuwse Foodcluster verder te versterken;

Als voorzitter van het landelijke Bestuurlijk Platform Visserijoverheden spelen we een actieve rol in de ondersteuning van de visserijgemeenschappen.

Binnen het landelijk Bestuurlijk Platform Visserijoverheden geven we voortdurende aandacht aan de voorde visserijsector belangrijke dossiers. Denk hierbij aan aanlandplicht, ruimte op zee, Noordzee akkoord en kottervisie.

Ondersteunen van kansrijke innovaties en nieuwe ontwikkelingen in de visserij- en aquacultuursector die kunnen leiden tot nieuwe bedrijvigheid of een hogere toegevoegde waarde in de keten. Hiertoe ondersteunen we ten minste 4 initiatieven.

We nemen actief deel in projecten om te komen tot nieuwe vormen van schelpdierkweek.

Binnen de tastforce mosselkweek Voordelta onderzoeken we de mogelijkheden om mosselen op de Noordzee te kweken. Binnen de tastforce duurzame oesterkweek onderzoeken we de mogelijkheden lange termijn perspectief te bieden voor oesterkweek in combinatie met natuurbehoud en ontwikkeling.

Stimuleren verdere ontwikkeling van de binnendijkse aquacultuur.

Wij inventariseren de ruimtelijke mogelijkheden voor bestaande en nieuwe ondernemers op dit punt.

Doelstelling

Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers

Eind 2022 heeft behoud van werkgelegenheid en behoud van bedrijven plaatsgevonden.

Eind 2022 is de economische structuur t.b.v. acquisitie en regionale samenwerking verbeterd ten behoeve van versterken innovatiekracht.

Acties

Deelnemen aan platform ENZuid (Economisch Netwerk Zuid Nederland)

Vanaf 2020 neemt Provincie Zeeland deel in Economisch Netwerk Zuid Nederland (ENZuid). Hierin werken de provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland samen met de Triple Helix organisaties in Zuid-Nederland, waaronder Economic Board Zeeland. De ontwikkelingsmaatschappijen zijn eveneens aangesloten bij het netwerk.

In 2020 is vanuit ENZuid op basis van de gezamenlijke economische agenda's ingezet op de verduurzaming van de procesindustrie, met het traject "Groene chemie, duurzame economie".

Dit leidde in 2021 tot een programma en actieagenda, gedragen door de deelnemende industriële partners, dat zelfstandig verder gaat. Samenwerking tussen de drie zuidelijke provincies is belangrijk voor de lobby naar Rijk en Europa. Voor 2022 wordt het thema Circulaire economie verkend.

Dockwize: uitvoering van de prestatieafspraken

We maken prestatieafspraken over de uitvoering van overkoepelende activiteiten uit het meerjarenplan "Dockwize: Your Innovation Hub 2022 - 2025". Hoofddoel is structuurversterking door het aanjagen van innovatie, groei en innovatie.

Het opstellen van een agenda voor de effecten van een digitale transformatie

Als uitwerking van de in 2021 vastgestelde "verkenning Digitale Agenda" is een 'uitvoeringsplan Digitale Agenda' voorzien. Waar in de "verkenning Digitale Agenda" de focus lag op het inzichtelijk maken van de te kiezen hoofdthema's en de daarbinnen te agenderen onderwerpen, zal in de uitvoeringsagenda de focus liggen op de uitwerking daarvan. Daarbij zal het gewenste ambitieniveau, de rol en de betrokkenheid vanuit de provincie om daar invulling aan te geven centraal staan. Tevens brengen we de samenhang met andere ontwikkelingen op het gebied van digitale transformatie, zoals de Interprovinciale Digitale Agenda, in beeld.

Met de SER Zeeland maken we prestatieafspraken op het sociaaleconomisch terrein - over het uitvoeren van onderzoek;

- over het geven van advies;
- over het organiseren van themabijeenkomsten over ontwikkelingen die gevolgen hebben voor werkgevers en werknemers.

Ondersteunen algemene netwerk-, acquisitie en representatieactiviteiten

Met het oog op het behalen van concrete resultaten voor Zeeland en om de acquisitiekracht te versterken onderhouden we nauwe contacten met het netwerk. We organiseren daarvoor 1x per jaar een strategisch overleg met:

- North Sea Port,
- Invest in Zeeland,
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat,
- NFIA,
- Trade and Innovate.

Bestuurlijk en ambtelijk faciliteren we bovenstaande organisaties bij de acquisitie van en het behouden van (internationale) bedrijven.

Ondersteunen van de Zeeuwse ondernemers (starters en MKB)

Door onder andere:

- de MKB Samenwerkingsagenda en het MKB Actieplan (voor het 'brede' MKB) waar kansrijk verder uitwerken,
- met het OZO en andere betrokken partijen vanuit de Bestuurlijke Taakgroep Economie onze rol vervullen in het herstel en versnellen van de regionale economie vanuit het Post-corona Versnellingsplan Zeeland,
- uitvoering geven aan MKB-deal Digitaal Doen Zeeland met het ministerie EZK,
- vanuit Zeeland deelnemen aan European Digital Innovation Hub (EDIH),
- het opzetten van en uitvoering geven aan aanvullende instrumenten gericht op familiebedrijven,
- het opzetten van en uitvoering geven aan aanvullende innovatiefinancieringsinstrumenten.

Uitvoering prestatieafspraken door Impuls Zeeland

Het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis)economie staat voorop (met groei van werkgelegenheid) door;

- business development en uitvoering van projecten,
- enerzijds acquisitie van bedrijven, investeringen van elders en anderzijds behoud van bedrijven,
- werk te maken van innovatiefinanciering,
- het aansporen van internationale handelsbevordering (Trade & Innovate)

Conform het deelnemingenbeleid ontvangt Provinciale Staten jaarlijks het werkplan en jaarverslag van Impuls.

Uitvoering prestatieafspraken door Roosevelt Institute for American Studies

Activiteiten: lezingen voor studenten, publiekslezingen, studentenexcursies aan RIAS door verschillende universiteiten, beursprogramma's, organisatie uitreiking T. Roosevelt American History Award, organisatie internationaal congres, organisatie publiekssymposium in samenwerking met UCR, organisatie NASA Amerikanistendag.

Uitvoering prestatieafspraken door Zeeuwse Milieufederatie (ZMf)

We hebben afspraken gemaakt met de Zeeuwse Milieufederatie om projecten uit te voeren die passen binnen het economisch-, omgevings- en energiebeleid. De ZMf versterkt de relatie tussen ecologie en economie.

In 2022 ligt de focus van de ZMf op de volgende drie pijlers:

- Duurzaamheid, circulaire Economie & energietransitie;
- Deltawateren;
- Ruimtelijke Ordening & Landschap.

De ZMf denkt en werkt mee aan voorbeeldprojecten, waarbij zij samengewerkt met burgers, (mede)overheden, onderwijs- en kennisinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke 'groene' organisaties.

Doelstelling

Campus Zeeland

De Zeeuwse economie is op termijn versterkt en innovatiever geworden. Dit doen we door realisatie van Bèta Campus Zeeland, (economische) kennis- en innovatienetwerken, programma's en projecten, en door behoud en versterking van onderwijs en onderzoek van PO - WO in Zeeland.

Bèta Campus Zeeland wordt in fases gerealiseerd, samen met het Joint Research Center, de nieuwe opleidingen en onderzoekstrajecten binnen HZ/UAS en UCR (UCR Engineering & Innovation), het Delta Kenniscentrum en de samenwerking met UGent rondom Deltavraagstukken Vlaanderen/Nederland. Focus ligt op de speerpunten Water, Energie en Biobased/Food.

Acties

Versterken gehele onderwijs- en onderzoekskolom van PO - WO

Opening en start opleidingen aan het Joint Research Center

Verbinden tracks Engineering en Innovation aan (Zeeuwse) onderwijs- en onderzoeksinfrastructuur en bedrijfsleven/opgaven

Onderbrengen onderzoeksprogramma Vlaanderen-Nederland Deltavraagstukken bij Delta Kenniscentrum

Versterken businessmodel, organiserend vermogen in intersectorale samenwerking tussen de al bestaande netwerken (professionaliseren en verbinden met eco-systeem)

Start Delta Kenniscentrum

Doelstelling

Innovatie infrastructuur en - fondsen

Eind 2022 zijn er nieuwe innovaties gerealiseerd en is vergroting van de concurrentiekracht van bedrijven in Zeeland tot stand gekomen.

In het kader van '*Wind in de zeilen*' vergroot het Rijk haar inbreng in het Investeringsfonds Zeeland (AGIO-storting). Hierdoor is het investeringsvermogen vergroot. Jaarlijks stort het Rijk € 5 mln (2020-2023).

Acties

Het benutten van nationale en Europese programma's als cofinanciering bij de realisatie van innovatie en economische structuurversterking

- Het benutten van nationale en Europese programma's als cofinanciering bij de realisatie van innovatie en economische structuurversterking.

- Met de Subsidieregeling MKB innovatiestimulering Topsectoren Zuid-Nederland (MIT Zuid) wordt decentraal uitvoering gegeven aan stimulering van innovatieve haalbaarheids- en R&D samenwerkingsprojecten. Stimulus Programmamanagement treedt op als uitvoeringsorganisatie.
- Voor 2022 streven we naar toekenning van tien subsidies voor Zeeuwse haalbaarheidsprojecten en zes subsidies voor Zeeuwse R&D samenwerkingstrajecten.

Uitvoering geven aan de Europese programma's waarin Zeeland partner is

- Voor Zeeland verder vormgeven en tot uitvoering brengen van het Toekomstig Cohesiebeleid 2021-2027. De vijf Strategische hoofdpogaven en de vastgestelde Regionale Innovatie Strategie 2021-2027 (RIS) zijn vertrekpunten. Hierbij nadrukkelijk samenwerken met de Zeeuwse Opgaves en onze Zeeuwse partners (gemeenten, waterschap, bedrijfsleven, Economic Board, Cultural Board en kennisinstellingen), in Zuid-verband, in IPO verband en met Vlaanderen.
- Uitvoering geven aan de Europese programma's 2021. Zeeland is hierin partner samen met OP Zuid, POP3, Interreg Vlaanderen-Nederland, Interreg B en C programma's, EMVAF, 2Zeëen. We willen de mogelijkheden hiervan benutten voor Zeeland.
- Het bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking door onder andere het Straits Comité en de Scheldemond Raad.
- Voor Zeeland kansrijke nieuwe (Europese) fondsen, zoals JTF, RRF en, onder de noemer Next Generation EU (NGENEU), voor Zeeland optimaal nader operationaliseren en uitvoeren.
- Voor Zeeland kansen rondom Nationaal Groeifonds zo goed mogelijk monitoren en beïnvloeden. Hiermee willen we een optimaal bereik van de vijf Strategische hoofdpogaven en de vastgestelde Regionale Innovatie Strategie 2021-2027 (RIS) bewerkstelligen.
- Ontwikkelingen op het gebied Europese Green Deal (w.o. in het bijzonder Europese Digitale Agenda en Farm2Fork Strategie) monitoren en waar mogelijk optimaal doorvertalen naar de Zeeuwse uitvoering van de Europese subsidieprogramma's.

Uitvoering geven aan het Investeringsfonds Zeeland BV.

ZeelandFM verstrekt 20 financieringsvouchers en 25 vouchers versterking innovatievermogen aan ondernemers die voldoen aan de criteria ondernemerschap, groeipotentie en innovatie voor de inhuur van een financieel specialist om een adviestraject te starten dat leidt tot een sterk verbeterde financieringsaanvraag voor hun plannen of innovatietrajecten te starten of voort te zetten.

Via InnoGo! worden minimaal acht leningen verstrekt aan innovatieve starters/MKB-ers én minimaal 10 starters starters/MKB-ers vinden binnen het netwerk van InnoGo! begeleiding en coaching.

Met het ZPF verstrekken we risicodragend kapitaal, kennis en kunde van de aandeelhouders, het fondsmanagement en hun netwerken, middels aandelenparticipaties en/of achtergestelde leningen aan minimaal vijf innovatieve waarde creërende bedrijven in de (door)ontwikkelfase of de groeifase met een substantiële impact op de Zeeuwse economie en werkgelegenheid.

Met 'Wind in de zeilen' vergroot het Rijk haar inbreng in het Investeringsfonds Zeeland (AGIO-storting). Hierdoor is het investeringsvermogen vergroot. De totale omvang van de storting bedraagt 20 miljoen euro (vanaf 2021, jaarlijks 5 miljoen euro).

Het bestuur van het Investeringsfonds Zeeland BV schat jaarlijks in of de financiële vaste activa betreffende de onderliggende participaties afgewaardeerd moeten worden. Deze inschatting gebeurt op basis van de financiële informatie van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend, gesprekken met de ondernemers en het betaalgedrag over aflossingen en rente.

De doelstelling van het Investeringsfonds Zeeland behalen we door het verstrekken van hoog risicodragend kapitaal. Het eigen vermogen van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend is in de meeste gevallen negatief. Dit brengt met zich mee dat er

sprake is van een grote schattingsonzekerheid over de waardering van de deelnemingen en de verstrekte leningen. Deze (schatting)onzekerheid heeft voor de accountant van het IFZ geen afbreuk gedaan aan zijn oordeel.

Verlenen van subsidie aan voorstellen ter stimulering van innovatie en verbetering van het gebruik van financieringsregelingen

Ondersteunen en/of subsidiëren van onder andere:

- De Zeeuwse Innovatieprijs Emergo,
- Netwerkbijeenkomst excellerende MKB bedrijven,
- Initiatieven voor het versterken van het Zeeuwse startersklimaat,
- Challenges BioVoice,
- Zeeuws Informal Investors Netwerk,
- De ZomerOndernemer.

Uitvoering geven aan het Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling 2.0

Doelstelling

Marketing en Imago

Het herpositioneren van het Zeeuwse imago zodat mensen Zeeland meer en eerder gaan overwegen als plek om te recreëren, verblijven, leven, werken en studeren. Dit blijft nog steeds een belangrijke opgave.

Een sterker Zeeuws imago helpt bij het aantrekken van toeristen, arbeidskrachten, inwoners en nieuwe bedrijven. De beoogde oprichting van een organisatie voor regiomarketing in 2021 is niet doorgegaan. De uitvoering van de regiomarketing blijft in 2022 voortgezet worden binnen de Provinciale organisatie. Een team van gespecialiseerde medewerkers werkt hier vanuit een gemeenschappelijke basis aan (merk- en marketingstrategie etc.). Zij werken aan de positionering van Zeeland vanuit een samenhangende visie op het toepassen van technologie en het gebruik van data.

Acties

Continueren van de digitale marktwerking dmv het platform www.zeeland.com en daaraan verbonden social media kanalen. Belangrijk hierbij is in contact te blijven met geïnteresseerde doelgroepen en het aantal fans van Zeeland verder uit te breiden.

Het voeren van campagnes voor specifieke doelgroepen samen met regionale partners (product-markt combinaties) en meewerken aan campagnes van partners.

Het uitvoeren van een nulmeting naar het Zeeuwse imago en de resultaten hiervan verwerken in een vernieuwde merkstrategie (positionering) en meenemen in de uitvoering.

De bestaande positionering 'Zeeland Land in Zee' evalueren en waar nodig verder door ontwikkelen in producten en campagnes.

Doelstelling

Circulaire economie

Een Zeeuwse vitale economie met circulaire verdienmodellen die is gerealiseerd door het stimuleren van samenwerking in ketens waarbij kringlopen maximaal worden gesloten met bij voorkeur

hernieuwbare – groene - grondstoffen. Hergebruik van grondstoffen is verbeterd en biomassa wordt verwerkt tot hernieuwbare biobased grondstoffen.

Acties

We helpen mee aan de doorontwikkeling van de Biobased Innovation Garden

We helpen mee aan de verdere ontwikkeling van de Biobased Innovation Garden. Medio 2021 is het project van een driejarige provinciale subsidie voorzien. Als de voortgang in 2022 volgens projectplanning loopt, dan kan deze actie als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

We nemen deel aan stichting Biobased Delta, die o.a. grootschalige businesscases ontwikkelt (zoals Redefinery, Sugar Delta, bio-aromaten) met grote bedrijven en MKB.

We nemen deel aan stichting Circular Biobased Delta, die o.a. grootschalige businesscases ontwikkelt en ondersteunt samen met grote bedrijven, MKB, kennisinstellingen en overheden. Als de voortgang in 2022 conform CBBB jaarplan loopt, dan kan deze actie t.z.t. als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

We rollen biobased en circulair inkopen uit binnen Zeeland via 'Maatschappelijk Verantwoord Inkopen' en de koppeling aan de SDG's (Sustainable Development Goals).

Het actieplan MVI dat in 2021 door GS is vastgesteld met o.a. circulaire / biobased doelstellingen wordt uitgevoerd in 2022. De SDG's (Sustainable Development Goals) zijn leidend. Zowel op nationaal (IPO) als op internationaal niveau (CBCI project) wordt kennis op- en uitgebouwd.

We stimuleren biobased onderwijs en onderzoek, zoals goede verankering in JRC/Bèta Campus en Center of Expertise(CoE) Biobased Economy (Avans/HZ)

We stimuleren biobased onderwijs en onderzoek, zoals goede verankering in JRC/Bèta Campus en Center of Expertise(CoE) Biobased Economy (Avans/HZ). Als de genoemde kennisinstellingen in 2022 biobased onderwijs- en onderzoek-projecten hebben gerealiseerd waaraan de provincie bijdraagt, dan kan deze actie t.z.t. als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

We stimuleren circulair bouwen in de verblijfsrecreatie via de projecten 'Circulair beleven' en 'FACET'

We stimuleren circulair bouwen via het 'K&I netwerk circulair bouwen' . Dit begeleiden we naar zelfstandigheid. We blijven actief in dit netwerk en zorgen zo voor bredere kennis- en project ontwikkeling.

We stimuleren meer biobased innovaties bij/door MKB'ers o.a. via circulair/biobased innovatievouchers

We stimuleren meer biobased innovaties bij/door MKB'ers o.a. via circulair/biobased innovatievouchers. Medio 2021 is het vouchers-project van een driejarige provinciale subsidie voorzien. Als de voortgang in 2022 conform projectplanning loopt, dan kan deze actie tzt als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

We werken aan een toekomstbeeld 'circulaire havens 2030' (Sloe- en Kanaalzone) én volgen circulaire economie in de gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta

verloop 2021: Dit onderdeel is speerpunt CE. In ambitie duurzame havens 2.0 werken provincie, Zeeuwse Milieu federatie, Portiz en NSP aan een overkoepelende strategie t.b.v. economische groei, biodiversiteit, mobiliteit en milieukwaliteit. Circulair en biobased valt hieronder. Geen actieve inzet op Zuidwestelijke Delta; hier volgen we de ontwikkelingen.

We werken aan de ambitie duurzame havens 2.0 samen met Portiz, NSP en Zeeuwse Milieufederatie. Ambities worden ondersteund door de werkgroep Vitaal Sloegebied en Kanaalzone.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Beroepsbevolking	195.000	192.000	197.000	197.000	197.000	199.000
Saldo in- en uitgaande pendel	-16.900	-18.400	-17.900	-17.600	n.n.b.	n.n.b.
Hoog opgeleide beroepsbevolking	48.000	52.000	54.000	52.000	52.000	---
Spanningsindicator vraag/aanbod arbeidsmarkt	1,29	2,29	3,21	4,32	2,02	1,98
Huishoudensinkomen	39.800	40.900	41.600	43.100	n.n.b.	n.n.b.

Doelindicatoren

Doelindicatoren	Indicator	Stand 2019	Stand 2020	Stand 2021	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Einddoel
Werkloosheid		2,8%	3%	3,3%	3%	3%	3%
Werkgelegenheid (LISA/CBS)		184.000	184.500	nmb	184.000	185.000	185.000
Werkgelegenheid groei in % (LISA/CBS)	% bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15–75 jaar (conform CBS-definitie)	2,2%	0,3%	nmb	0,5% p.j.	0,5% p.j.	0,5% p.j.
Bruto Regionaal Product (CBS) in €		14.391.000.000	13.945.000.000	nmb	13.579.000.000	1,5% p.j.	1,5% p.j.
Bruto Regionaal Product groei in %* (CBS)	% toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar	0,8%	-3,1%	nmb	1,0%	1,5% p.j.	1,5% p.j.

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
040101-Arbeidsmarkt	355
040102-Concurrentiepositie food	315
040103-Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers	2.511
040105-Innovatieinfrastructuur en - fondsen	4.766
040106-Marketing en Imago	1.409
040107- Circulaire economie	798
040108-Concurrentiepositie logistiek	253
049999-Ambtelijke inzet	4.853
Totaal Lasten	15.260
Baten	
040105-Innovatieinfrastructuur en - fondsen	361
Totaal Baten	361
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	14.898
Onttrekkingen	
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	1.631
Toevoegingen	
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	1.971
Mutaties reserves	340
Resultaat na bestemming	15.238